

О. П. Баранов,
полковник, заступник Голови Адміністрації Державної спеціальної служби транспорту,
аспірант, Національна академія державного управління при Президентові України, м. Київ
О. В. Устименко,
кандидат наук з державного управління, старший науковий співробітник,
Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України, м. Київ

УТОЧНЕННЯ ПОНЯТЬ ВОЄННА ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВИ ТА СЕКТОР БЕЗПЕКИ

A. Baranov,
colonel, vice-chairman Administration of Government special service of transport, graduate student of National academy of state administration, at President of Ukraine, city Kyiv
A. Ustimenko,
candidate of Sciences in public administration, senior researcher of the Center for military-strategic studies, National defence University of Ukraine, city Kyiv

CLARIFICATION OF DEFINITION OF A MILITARY ORGANIZATION OF THE STATE AND THE SECURITY SECTOR

У статті аналізуються і уточнюються поняття "сектор безпеки" та "воєнна організація держави", взаємозв'язки між ними, Збройними Силами України та іншими, утвореними відповідно до законів України, військовими формуваннями.

The article analyses and clarifies the concept of "security sector" and "military organization of the state", the relationships between them, the Armed Forces of Ukraine and other established under the laws of Ukraine, military units.

Ключові слова: воєнна організація держави, сектор безпеки, сектор безпеки і оборони України, Збройні Сили України.

Key words: Military organization of the state, Security Sector, Security and Defence Sector, Armed Forces of Ukraine.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

З моменту здобуття незалежності однією з важливих наукових проблем в Україні є розроблення методичного підходу до формування базових понять теорії національної безпеки. Не зважаючи на наявність правил розроблення стандартів на терміни та визначення понять [1], сьогодні відсутня єдина уніфікована методика розроблення понятійно-категорійного апарату внаслідок значної складності цього процесу, особливо що стосується теорії національної безпеки, яка перебуває на стадії активного формування. Ми вимушені констатувати, що існує нечіткість та неоднозначність деяких визначень в офіційних документах сфери національної безпеки.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Усе це відноситься до визначення поняття "воєнна організація держави" (ВОД). Вперше поняття ВОД використано у 1997 році, в Постанові Верховної Ради України [2]. Пізніше воно законодавчо визначено в законах України "Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією та правоохоронними органами держави" [4] та "Про основи національної безпеки України" [5]. В той же час, зважаючи на стан та су-

часні тенденції розвитку ВОД, фахівці з питань національної безпеки, у тому числі Г. Ситник, В. Богданович, В. Горovenko, М. Єжеев, В. Корендович, М. Лобко, Л. Поляков, І. Рудніцький, А. Семенченко, В. Телелим вважають що поняття "воєнна організація держави" потребує суттєвого доопрацювання. Уточненню поняття ВОД присвячено роботи Г. Ситника [1], В. Телелима [8], А. Семенченка [9], В. Горovenko та М. Лобка [10], інших науковців.

Останнім часом широко використовується термін "сектор безпеки". Переважна більшість країн ЄС і НАТО вже не розглядають окремо оборону і безпеку, ввівши поняття сектор безпеки. І хоча із затвердженням Стратегії національної безпеки України термін "сектор безпеки" набув нормативно-правового статусу, Л. Поляков, В. Корендович та І. Рудніцький зазначають, що на сьогодні немає нормативного визначення терміну "сектор безпеки". Зазначені фахівці стверджують, що у широкому розумінні до сектору безпеки входять ті урядові органи та організації, які мають право застосовувати силу, або вживати спеціальних заходів для захисту незалежності й територіальної цілісності держави, конституційного устрою, життя і власності громадян, забезпечення законності і правопорядку [11, с. 4]. Втім

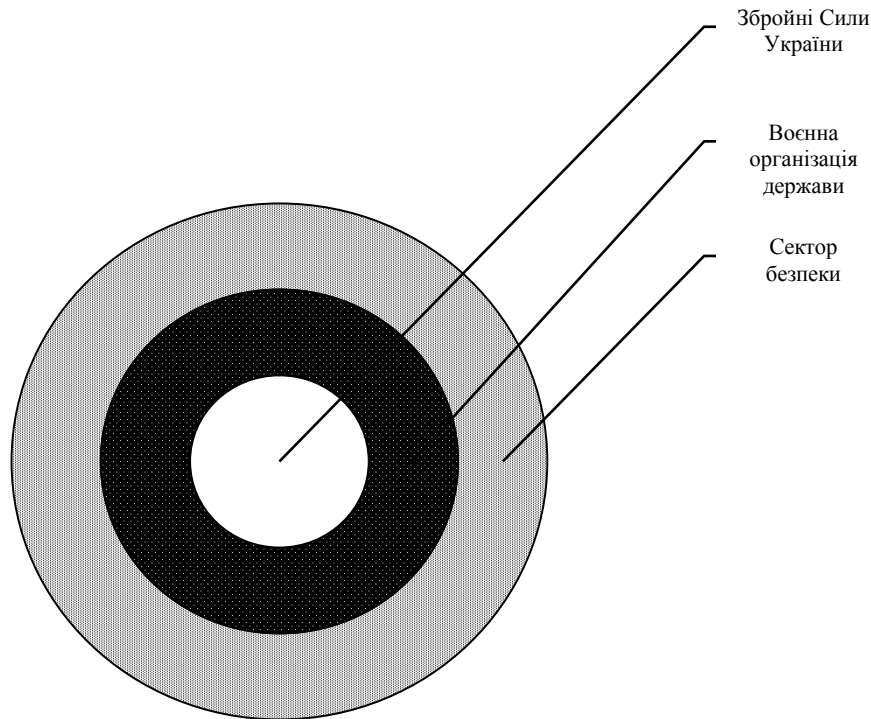

Рис. 1. Взаємозв'язок сектора безпеки, ВОО та Збройних Сил України

серед фахівців відсутня єдність щодо визначення як складу, так і завдань, що стоять перед сектором безпеки.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Недостатня увага до розроблення категорійно-понятійного апарату у сфері забезпечення національної безпеки обмежує можливості щодо використання формальних методів та моделей для формування та реалізації ефективної державної політики і державного управління в цій сфері. Склалася ситуація, коли в офіційних документах вживаються не стандартизовані терміни, на які відсутні визначення понять.

МЕТА СТАТТІ

Метою дослідження є уточнення понять "сектор безпеки" та "воєнна організація держави", їх призначення, складу, структури, зв'язків між собою, що в сукупності спрямоване на підвищення ефективності формування та реалізації державної політики і державного управління в сфері національної безпеки, а також уточнення взаємозв'язків між сектором безпеки, воєнною організацією держави, військовими формуваннями та Збройними Силами України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Що стосується сектору безпеки. На наш погляд, уваги заслуговує визначення і Г. Ситника, і А. Семенченка. Так, Г. Ситник вважає, що "сектор безпеки — підсистема системи забезпечення національної безпеки — взаємопов'язана система збройних сил, правоохоронних органів та спеціальних служб, ОПК, інших сил і засобів, діяльність яких охоплена єдиною системою стратегічного планування та скоординована вищим політичним керівництвом і уповноваженими на те керівниками органів державної влади, які наділені згідно з чинним законодавством правом видавати накази щодо застосування сили або загрозувати її застосуванням для вирішення завдань щодо захисту національних інтересів. Особливістю управління вказаними силами і засобами є наявність політичного, адміністративного та оперативного (військового) управління [17, 20]. А. Семенченко вважає, що "сектор безпеки, призначений для забезпечення національної безпеки і оборони, інтегрує питання політичної, економічної, інформаційної, екологічної,

воєнної та інших сфер безпеки, розв'язання яких забезпечується воєнними й невоєнними методами, і в яких безпека та воєнні методи не є домінуючими" [9]. В той же час на багатьох міжнародних конференціях, на яких розглядалися проблеми реформування сектору безпеки, неодноразово зазначалося, що в Україні немає цілісної науково обгрунтованої картини сектору безпеки і стандартів, за якими формується та оцінюється його діяльність [12, с. 74].

У Стратегічному оборонному бюлетені України (Стратегія розвитку Сектору безпеки і оборони України на період до 2025 року) 20 вводиться новий термін "Сектор безпеки і оборони України", в ньому ж дається і визначення: "Сектор безпеки і оборони України — сукупність державних органів, організацій, установ України, діяльність яких спрямована на захист від загроз національній безпеці або які в межах своєї повноважень приймають участь в ньому". На нашу думку, терміни "сектор безпеки" та "Сектор безпеки і оборони України", якщо не враховувати, що перший термін може вживатися відносно будь якої країни, є синонімами.

В умовах особливого періоду домінуючим компонентом сектору безпеки є ВОО, яка на цей період посилюється за рахунок інших компонентів сектору безпеки, що згідно з законодавством повинні брати участь в обороні держави. В режимі надзвичайного стану домінуючим може бути інший компонент сектору безпеки, в залежності від загроз (терористичної, екологічної та ін.), а завдання, що стоять перед сектором безпеки, адекватні визначеним загрозам. У загальному вигляді взаємозв'язок сектору безпеки, ВОО та Збройних Сил України можна зобразити (рис. 1).

Що стосується ВОО. Згідно з чинним законодавством у різних документах, термін ВОО визначається як: "охоплена єдиним керівництвом сукупність органів державної влади, військових формувань, утворених відповідно до Конституції і законів України, діяльність яких перебуває під демократичним контролем суспільства і відповідно до Конституції та законів України безпосередньо спрямована на вирішення завдань захисту інтересів держави від зовнішніх та внутрішніх загроз" [4]; "сукупність органів державної влади, військових формувань, утворених відповідно до законів України, діяльність яких перебуває під демократичним цивільним

контролем з боку суспільства і безпосередньо спрямована на захист національних інтересів України від зовнішніх та внутрішніх загроз" [5].

На нашу думку, обидва ці визначення не зовсім правильні.

По-перше. Так, ми будемо громадянське суспільство і органи державної влади та військові формування повинні перебувати під демократичним цивільним контролем. Але практика будівництва збройних сил та інших військових формувань свідчить, що не зважаючи на те, перебувають вони під демократичним цивільним контролем чи ні, вони все одно є силовими структурами, а отже їх необхідно відносити до ВОД.

По-друге. У прийнятих визначеннях до ВОД відноситься "сукупність органів державної влади". В такій редакції це означає, що до ВОД входять усі ланки законодавчої, виконавчої та судової влади в державі, а отже, поняття ВОД надзвичайно розширюється. А ми знаємо, чим більше елементів має система, тим більша затримка при проходженні інформації і тим складніше процес керування.

По-третє. Згідно з визначеннями ВОД її діяльність: 1) "спрямована на захист національних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз"; 2) "спрямована на вирішення завдань захисту інтересів держави від зовнішніх та внутрішніх загроз". Ці надзвичайно розмиті визначення, які охоплюють весь спектр загроз у сфері національної безпеки України більше підходить для визначення "сектора безпеки", ніж ВОД.

В. Телелим вважає, що у всіх законодавчо визначених поняттях ВОД 4—5 поза увагою залишився ОПК та частково науковий комплекс, які працюють на оборону. Він пропонує таке визначення: "Воєнна організація держави — це сукупність охоплених єдиним керівництвом органів державної влади, військових і парамілітарних формувань, правоохоронних органів, оборонно-промислового комплексу та частини наукового комплексу держави, утворених відповідно до конституції та Законів України з метою: захисту особи, суспільства і державного ладу; забезпечення внутрішньої та зовнішньої безпеки країни у воєнній сфері; нейтралізації воєнної загрози суверенітету, територіальній цілісності та соціально-політичному устрою держави; відбиття зовнішньої агресії; придушення внутрішніх протиправних збройних виступів; підтримання суспільного правопорядку" [8, с. 8].

Деяко іншої думки дотримується А. Семенченко [9, с. 97—99]. Він вважає, що оборонно-промисловий та науковий комплекс доцільніше включити до складу сектора безпеки [9, с. 93], а "поняття ВОД... потребує суттєвого уточнення й конкретизації щодо призначення, структури, складу та завдань ВОД". За результатами досліджень, він запропонував таке визначення: "Воєнна організація держави — сукупність військових формувань та органів управління ними, діяльність яких спрямована на захист національних інтересів України від зовнішніх загроз воєнного характеру воєнними методами" [9, с. 101].

Раціональне зерно є у запропонованому формулюванні Г. Ситником. Воєнна організація держави — охоплена єдиним керівництвом сукупність органів державної влади, військових формувань, утворених відповідно до Конституції і законів України, діяльність яких перебуває під демократичним контролем суспільства і відповідно до Конституції і законів України безпосередньо спрямована на вирішення завдань захисту інтересів держави від зовнішніх та внутрішніх загроз [19, с. 351], оскільки ознакою введення того чи іншого компонента до складу ВОД є застосування ним воєнних методів.

В. Горovenko та М. Лобко пропонують таке трактування терміна: "ВОД — це охоплена єдиним керівництвом та функціонально поєднана сукупність Збройних Сил України, інших військових формувань і правоохоронних органів та центральних органів виконавчої вла-

ди, в підпорядкуванні яких вони перебувають, призначених для виконання функцій і завдань щодо захисту національних інтересів держави від зовнішніх і внутрішніх воєнних загроз" [10, с. 8—9].

Робоча група Міністерства оборони України, що була створена на виконання доручення Кабінету Міністрів України від 03.08.2007 р., творчо доопрацювала запропоноване В. Горovenko та М. Лобко і запропонувала таке визначення терміну: "ВОД — це охоплена єдиним керівництвом сукупність органів державної влади, військових формувань, частини правоохоронних органів і державних спеціальних органів, діяльність яких безпосередньо спрямована на захист національних інтересів держави від зовнішніх загроз у воєнній сфері воєнними методами" [11, с. 4].

Проаналізувавши таке визначення, ми приходимо до висновку, що не зважаючи на те що загрози у правоохоронній, економічній, екологічній та соціальній сферах однозначно зачіпають питання національної безпеки України, вони не належать до компетенції ВОД. Так, Служба безпеки України (СБУ), крім захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, науково-технічного і оборонного потенціалу України, займається питаннями боротьби з корупцією та захисту конституційного порядку, внутрішні війська МВС України (ВВ МВС) поряд із завданнями територіальної оборони займаються конвоюванням арештованих і засуджених, участю в охороні громадського порядку, Державна спеціальна служба транспорту поряд із завданнями технічного прикриття, відбудови, встановлення загороджень на об'єктах національної транспортної системи, будівництва та ремонту у мирний час і в умовах воєнного стану нових та підвищення строку експлуатації і пропускної спроможності діючих об'єктів національної транспортної системи, відбудови транспортних комунікацій, порушених у наслідок надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, аварій і катастроф, охорони об'єктів національної транспортної системи України, виконує завдання, пов'язані з участю в обороні держави та забезпечення ефективного функціонування національної транспортної системи України в особливий період [19]. Ці завдання не відносяться до компетенції ВОД. Тому в запропонованому визначенні мова йде про частину сил і засобів правоохоронних органів і спеціальних органів держави.

Які ж військові формування, крім Збройних Сил України, входять до складу ВОД? Законодавчо це не визначено. Значна кількість фахівців відносять до них СБУ, ВВ МВС, Держприкордонслужбу України [13, с. 70—73], зовнішню розвідку, Управління державної охорони, Державну спеціальну службу транспорту, оперативно-рятувальну службу Державної служби надзвичайних ситуацій, Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації [6]. В той же час інші фахівці вважають за недоцільне відносити вищезазвані структури до військових формувань. Так, Р. Тимошенко провівши аналіз завдань, що стоять перед Держприкордонслужбою України, ВВ МВС та СБУ, наголошує, що всі вони "однозначно не є військовими формуваннями" [14, с. 16].

Взагалі, що таке "військове формування"? В законі України "Про оборону України", визначено, що "військове формування — створена відповідно до законодавства України сукупність військових з'єднань і частин та органів управління ними, які комплектуються військовослужбовцями і призначені для оборони України, захисту її суверенітету, державної незалежності і національних інтересів, територіальної цілісності і недоторканності у разі збройної агресії, збройного конфлікту чи загрози нападу шляхом безпосереднього ведення воєнних (бойових) дій" [3, с. 3]. В. Телелим вважає таке визначення терміну "військове формування" не зовсім коректним і пропонує таке визначення: "військове формування — це створені відповідно до Кон-

ституції та законів України військові об'єднання, з'єднання, частин й підрозділи та органи управління ними, призначені для стримування можливої агресії проти України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності й недоторканості кордонів, а разі виникнення воєнної загрози, збройного конфлікту або збройної агресії, шляхом застосування зброї" [8, с. 9].

Погоджуючись з В. Телелимом щодо визначення поняття "військове формування", задамося питанням, які органи державної влади можна віднести до військові формувань?

Провівши аналіз чинного законодавство, планів подальшого реформування СБУ, Управління державної охорони, Держприкордонслужби України, інших міністерств та державних спеціальних органів приходимо до висновку, що зазначені структури, не зважаючи навіть на те, що в їхньому складі проходять службу військовослужбовці, з більшою обґрунтованістю відносяться до правоохоронних органів, а ніж до військових формувань. На наш погляд, до військових формувань в Україні належать: Збройні Сили утворені відповідно до законів України внутрішні війська МВС та зовнішня розвідка [3].

Обґрунтовано до військових формувань можна віднести Державну спеціальну службу транспорту, оскільки відповідно до Закону України "Про оборону України" Служба складається з військових з'єднань, частин та органів управління ними, які комплектуються військовослужбовцями і призначені для оборони держави [3]. Крім того в Законі України "Про Державну спеціальну службу транспорту" [6], в Положенні про Державну спеціальну службу транспорту [15], визначено завдання служби в умовах надзвичайного стану та в особливий період, та зазначено, що вона у своїй діяльності керується наказами і директивами начальника Генерального штабу (ГШ) Збройних Сил України, а в Законі України "Про оборону України" визначено, що Державна спеціальна служба транспорту бере участь в обороні держави [3]. Втім і тут є проблеми, оскільки на сьогодні до кінця не врегульований механізм перепідпорядкування в особливий період Державної спеціальної служби транспорту ГШ Збройних Сил України, а існуючі програми проведення злагодження підрозділів на воєнний час не повністю забезпечують підготовку структурних підрозділів, які формуються, до виконання завдань, що покладені на Держспецтрансслужбу.

Усі інші правоохоронні та державні спеціальні органи нібито теоретично і повинні взаємодіяти зі Збройними Силами у випадку воєнного стану або особливого періоду, але це законодавчо не врегульовано, їх завдання на особливий період не визначені.

Отже, надаючи визначення терміну ВОД необхідно обов'язково, крім функції та завдань ВОД, вказати її склад. Відповідно до ст. 9 Закону України 5 "ВОД забезпечує оборону України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності кордонів; протидіє зовнішнім загрозам воєнного характеру". Якщо більш докладно визначити функції та завдання ВОД, то основними функціями потрібно вважати: стримування та відсіч збройній агресії проти України, ліквідація збройного конфлікту; територіальна оборона, боротьба з тероризмом і протидія незаконним воєнізованим або збройним формуванням на території України та в зоні її інтересів; надання військової допомоги іншим державам та участь у міжнародних миротворчих операціях з підтримки миру і безпеки. Додатковою функцією є надання допомоги цивільним органам влади, зокрема під час ліквідації надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру [10 с. 8]. Отже, основне призначення ВОД — забезпечити воєнну безпеку України, протидіючи зовнішнім загрозам воєнного характеру воєнними методами.

ВИСНОВКИ

На наш погляд, доцільно визначити: ВОД — це охоплена єдиним керівництвом сукупність Збройних Сил України та інших, утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних органів і державних спеціальних органів, діяльність яких безпосередньо спрямована на захист національних інтересів держави від зовнішніх загроз у воєнній сфері воєнними методами в особливий період та під час воєнного стану.

Що ж стосується сектора безпеки, то тут теж існує невизначеність з точки зору його складових елементів. Часто під цим поняттям розуміють сукупність ВОД, правоохоронних органів, інші сили, засоби і ресурси, що задіюються державою для забезпечення воєнної безпеки і досягнення воєнно-політичних цілей. На думку інших, сектор безпеки — система, що включає всі державні інститути та структури, які наділені повноваженнями застосовувати силу, видавати накази щодо застосування сили або загрожувати застосуванням сили, а відтак до його складу зараховують військових, поліцію, воєнізовані частини, прикордонну службу, розвідувальні (контррозвідувальні) органи. Близькою до такого розуміння сектора безпеки є уявлення, що це організована система силових інститутів держави, які забезпечують безпеку політичних та економічних процесів, однак не є і не можуть бути інструментами політики та економіки.

На нашу думку, оптимальним буде взяти визначення терміну "сектор безпеки", надане Г. Ситником в словнику-довіднику [17], підручнику [18, с.537] та удосконалити його згідно з правилами розроблення стандартів на терміни та визначення понять [1]. Отримаємо: сектор безпеки — взаємопов'язана за завданнями сукупність Збройних Сил України та інших, утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних органів та державних спеціальних служб, ОПК та інших державних і громадських структур, діяльність яких має на меті захист національних інтересів у сфері національної безпеки.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Нами розглянуто лише декілька термінів та визначень понять. Необхідно зазначити, що безсистемна термінологічна робота, окремі удосконалення в термінології суттєво не впливають на забезпечення однозначною термінологією системи національної безпеки України, фахівців з питань національної безпеки, науковців, розробників держпрограм, законодавства України. У подальших дослідженнях доцільно зосередити увагу на розробленні термінологічних стандартів ВОД та сектора безпеки.

Література:

1. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять: ДСТУ 3966:2009. — Чинний від 2009-10-30. — К.: Держспоживстандарт України, 2010. — 31 с. — (Національний стандарт України).
2. Про Концепцію (основи державної політики) національної безпеки України: Постанова Верховної Ради України № 3/97-ВР від 16.01.1997 р. // Відом. Верховної Ради України. — 1997. — № 10. — Ст. 85.
3. Закон України про оборону України // Відом. Верховної Ради України. — 1992. — № 9. — Ст. 106.
4. Закон України про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією та правоохоронними органами держави // Відом. Верховної Ради України. — 2003. — № 46. — Ст. 366.
5. Закон України про основи національної безпеки України // Відом. Верховної Ради України. — 2003. — № 39. — Ст. 351.
6. Закон України про Державну спеціальну службу транспорту // Відом. Верховної Ради України. — 2004. — № 19. — Ст. 269.

7. Закон України про правовий режим майна Збройних Сил України // Відом. Верховної Ради України. — 1999. — № 48. — Ст. 407.

8. Телелим М.В. Деякі міркування щодо визначення категорій "воєнна організація держави" та "військове формування" / М.В. Телелим // Наука і оборона. — 2007. — № 4. — С. 7—9.

9. Семенченко А.І. Методологія стратегічного планування у сфері державного управління забезпеченням національної безпеки України / Семенченко А.І. — К.: Вид-во НАДУ, 2008. — 428 с.

10. Горовенко В.К. Проблеми визначення складу Воєнної організації держави та планування її розвитку / В.К. Горовенко, М.М. Лобко // Наука і оборона. — 2008. — № 1. — С. 8—12.

11. Поляков А.І. Воєнна організація держави і сектор безпеки: актуальні питання інституціалізації та розвитку / А.І. Поляков, В.С. Корендович, І.А. Рудницький // Наука і оборона. — 2008. — № 1. — С. 3—7.

12. Ситник Г.П. Концептуальні засади забезпечення національної безпеки України: навч. посіб. / Г.П. Ситник: у 3 ч. Ч. 3: Державна політика та основи стратегічного планування забезпечення національної безпеки. — К.: НАДУ, 2010. — 208 с.

13. Богданович В.Ю. Основи державного управління забезпеченням обороноздатності України: теорія і практика / Богданович В.Ю., Єжеєв М.Ф., Свида І.Ю. — Львів: ЛІСВ, 2008. — 300 с.

14. Тимошенко Р.І. Проблемні питання щодо участі Міністерства внутрішніх справ, Державної прикордонної служби та Служби безпеки України у відсічі збройної агресії / Р.І. Тимошенко // Збірник наукових праць. Вип. І (39) / Редкол. Шевченко В.Л. (голова) та ін. — Київ: ЦВСД НУОУ. — 2009. — С. 16—20.

15. Указ Президента України від 06.08.2004 № 837/2004 "Питання Державної спеціальної служби транспорту" [Електронний ресурс]. — Режим доступу.: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

16. Устименко О.В. Механізми державного управління системою військової освіти: дис.... канд. наук з держ. управління: 25.00.02 / Устименко О.В., Національна академія державного управління при Президентові України. — К., 2012. — 285 с.

17. Государственное управление в сфере национальной безопасности: словарь-справочник / состав.: Г.П. Сытник, В.И. Абрамов, В.Ф. Смолянук и др.; под общ. редакцией Г.П. Сытника. — К.: НАДУ, 2012. — 496 с.

18. Ситник Г.П. Державне управління в сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): підручник. — К.: НАДУ, 2012. — 544 с.

19. Державна політика забезпечення обороноздатності України: актуальні проблеми та шляхи їх розв'язання / Матеріали круглого столу. // О. Баранов. — К.: НАДУ, 2012. — С. 100 — 103.

20. Указ Президента України від 29.12.2012 № 771/2012 "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від "29" грудня 2012 року "Про стратегічний оборонний бюлетень України" [Електронний ресурс]. — Режим доступу.: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

References:

1. State Committee of Ukraine for Technical Regulation and Consumer Policy (2009), The principles and rules develop standards for terms and definitions: ISO 3966:2009, Derzhspozhyvstandart, Kyiv, Ukraine.

2. Verkhovna Rada of Ukraine (1997), Resolution "On the Concept of (Foundations of State Policy) national security of Ukraine", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 10, p. 85.

3. Verkhovna Rada of Ukraine (1992), Law "On Defence of Ukraine", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 9, p. 106.

4. Verkhovna Rada of Ukraine (2003), Law "On Democratic Civil Control over Military Organization and Law Enforcement Bodies of the Country", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 46, p. 366.

5. Verkhovna Rada of Ukraine (2003), Law "On the Fundamentals of National Security of Ukraine", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 39, p. 351.

6. Verkhovna Rada of Ukraine (2004), Law "On State Special Transport Service", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 19, p. 269.

7. Verkhovna Rada of Ukraine (1999), Law "On the Legal Regime for Property in the Armed Forces of Ukraine", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 48, p. 407.

8. Telemetry, M. V. (2007), "Some considerations regarding the definition of the categories "military organization of the state" and "military force"", Nauka i oborona, vol.4, pp. 7—9.

9. Semenchenko, A. I. (2008), Metodolohiia stratehichnoho planuvannia u sferi derzhavnoho upravlinnia zabezpechenniam natsional'noi bezpeky Ukrainy [The methodology of strategic planning in public administration national security of Ukraine], NADU, Kyiv, Ukraine.

10. Horovenko, V. K. and Lobko, M. M. (2008), "The problems of determining the composition of the state military organization and planning for its development", Nauka i oborona, vol. 1, pp. 8—12.

11. Poliakov, L. I. Korendovych, V. S. and Rudnits'kyj, I. A. (2008), "The military organization of the state and the security sector: issues of institutionalization and development", Nauka i oborona, vol. 1, pp. 3—7.

12. Sytnyk, H. P. (2010), Kontseptual'ni zasady zabezpechennia natsional'noi bezpeky Ukrainy. Derzhavna polityka ta osnovy stratehichnoho planuvannia zabezpechennia natsional'noi bezpeky [Conceptual foundations of national security of Ukraine], NADU, Kyiv, Ukraine.

13. Bohdanovych, V. Yu. Yezheiev, M. F. and Svyda, I. Yu. (2008), Osnovy derzhavnoho upravlinnia zabezpechenniam oboronozdatnosti Ukrainy: teoriia i praktyka [Basics of public administration ensure of the defense capability of Ukraine: Theory and Practice], LISV, L'viv, Ukraine.

14. Tymoshenko, R. I. (2009), "Problematic issues on the participation of the Ministry of Internal Affairs and the State Border Service and the Security Service of Ukraine to repel armed aggression", Zbirnyk naukovykh prats' TsVSD NUOU, vol. 1 (39), pp. 16—20.

15. President of Ukraine (2004) Decree "Question of the State Special Transport Service", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/873/2004> (Accessed 10 Dec 2013).

16. Ustymenko, O. V. (2012), "Mechanisms of state control the military education system", Abstract of Ph.D. dissertation, Public administration, Natsional'na akademiia derzhavnoho upravlinnia pry Prezidentovi Ukrainy, Kyiv, Ukraine.

17. Sytnyk, H. P., Abramov, V. Y. and Smolianiuk, V. F. (2012), Hosudarstvennoe upravlenye v sfere natsional'noj bezopasnosti: slovar'-spravochnyk [Public administration in sphere of national security: the dictionary], NADU, Kyiv, Ukraine.

18. Sytnyk, H. P. (2012), Derzhavne upravlinnia v sferi natsional'noi bezpeky (kontseptual'ni ta orhanizatsijno-pravovi zasady) [State management in the area of national security (conceptual, and organizational and legal principles)], NADU, Kyiv, Ukraine.

19. Baranov, O. (2012), Derzhavna polityka zabezpechennia oboronozdatnosti Ukrainy: aktual'ni problemy ta shliakhy ikh rozv'iazannia [Government policy to ensure of defense capability of Ukraine: problems and ways of their decision], NADU, Kyiv, Ukraine.

20. President of Ukraine (2004) Decree "On Decision of the National Security and Defense Council of Ukraine on December 29, 2012 "On the strategic defence bulletin of Ukraine", available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/771/2012> (Accessed 10 Dec 2013).

Стаття надійшла до редакції 16.10.2013 р.